ANA TEMA[1]
Göç
Sağlık ve göç

(Son güncelleme: 31.08.2026)

Giriş

Sağlık ihtiyaçlarının sınır dışı edilmeye karşı bir kalkan olarak ileri sürüldüğü durumlarda, Mahkeme bunun bazı durumlarda Sözleşme'nin 3. maddesini devreye sokabileceğini değerlendirmiştir.

Bir ülkenin başvuranın sağlık durumu nedeniyle ikamet izni vermeyi reddetmesi halinde de 8. madde ile birlikte ele alındığında Sözleşme'nin 14. maddesinin ihlali söz konusu olabilir (*Kiyutin / Rusya*, 2011).

Güncel içtihatlardan çıkarılan ilkeler

Ciddi düzeyde hasta olanların sınır dışı edilmesi

- *Paposhvili / Belçika* [BD], 2016 davasında Mahkeme, 3. madde kapsamında ağır hasta yabancıların sınır dışı edilmesine ilişkin uygulanabilir ilkeleri gözden geçirmiş ve açıklığa kavuşturmuştur. *D. / Birleşik Krallık*, 1997 davasındaki yakın bir ölüm riski durumu dışında, daha sonra verilen *N. / Birleşik Krallık* [BD], 2008 davasında 3. madde kapsamında bir soruna yol açabilecek "diğer aşırı istisnai durumlara" atıfta bulunulmuştur.
- *Paposhvili / Belçika* [BD], 2016 davasında Mahkeme, ağır hasta bir kişinin sınır dışı edilmesini içeren durumlara atıfta bulunarak "diğer aşırı istisnai durumların" nasıl anlaşılması gerektiğini ortaya koymuştur:
  - (i) kişinin yakın bir ölüm riski altında olmasa da, gerçek bir riskle karşı karşıya kalacağına inanmak için önemli gerekçelerin gösterildiği;
  - (ii) kabul eden ülkede uygun tedavinin bulunmadığı veya bu tür bir tedaviye erişimin olmadığı;
  - (iii) kişinin yoğun acı çekmesine neden olacak biçimde sağlık durumunda ciddi, hızlı ve geri döndürülemez bir şekilde kötüye gidişin veya yaşam beklentisinde önemli bir azalmanın söz konusu olduğu.

  Bu durumlar, ciddi hastalıklardan muzdarip yabancıların sınır dışı edilmesine ilişkin davalarda 3. maddenin uygulanması için yüksek bir eşiğe karşılık gelmektedir (*agy.*, § 183).
- Madde 3 kapsamındaki yükümlülük, öncelikle başvuranların korkularının incelenmesine ve kabul eden ülkeye gönderilmeleri halinde karşılaşacakları risklerin değerlendirilmesine olanak tanıyan uygun ulusal usuller aracılığıyla yerine getirilir (*agy.*, §§ 184-185). Bu usuller bağlamında:
  - (i) Şikâyet konusu tedbir uygulandığı takdirde 3. maddeye aykırı bir muameleye maruz bırakılması açısından gerçek bir riskle karşı karşıya kalacağını gösteren esaslı gerekçelerin bulunduğunu kanıtlamaya elverişli delilleri sunma görevi başvurana aittir (*agy.*, § 186);

[1] Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından hazırlanmıştır. Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu tercüme, Avrupa Konseyi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin onayı ile yayımlanmıştır ve sadece Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığının sorumluluğu altındadır.

- (ii) böyle bir kanıtın sunulması halinde, bu kanıtın ortaya çıkardığı şüpheleri gidermek iade eden Devlet makamlarına düşer. Bu makamlar, kabul eden Devlet'teki genel durum ve bireyin kişisel koşulları ışığında, sınır dışı edilmenin ilgili birey için öngörülebilir sonuçlarını dikkate almalıdır. Sınır dışı edilmenin ilgili kişi üzerindeki etkisi, aşağıdaki faktörler göz önünde bulundurularak, kişinin sınır dışı edilmeden önceki sağlık durumu ile kabul eden Devlete nakledildikten sonra sağlık durumunun nasıl gelişeceği karşılaştırılarak değerlendirilmelidir: (a) kabul eden Devlet'te genel olarak mevcut olan bakımın "başvuranın hastalığının tedavisi için 3. maddeye aykırı bir muameleye maruz kalmasını önleyecek şekilde yeterli ve uygun olup olmadığı" ve (b) bireyin kabul eden Devlette bu tür bir bakıma gerçekten ne ölçüde erişebileceği (ilgili maliyetler, sosyal ve aile ağının varlığı ve gerekli bakıma erişmek için kat edilmesi gereken mesafe) bu açıdan önemlidir (*agy.*, §§ 187-190);
- (iii) sınır dışı edilmenin ilgili kişi üzerindeki etkisine ilişkin "ciddi şüpheler" devam ediyorsa, iade eden Devletin yetkilileri, sınır dışı etmenin bir ön koşulu olarak, kabul eden Devletten ilgili kişi için uygun tedavinin mevcut ve erişilebilir olacağına dair "bireysel ve yeterli güvenceler" almalıdır (*agy.*, § 191).

- Ölçüt, iade eden Devlette mevcut olan bakım seviyesi değildir; kabul eden Devletteki bakımın iade eden Devletteki sağlık sistemi tarafından sağlanan bakıma eşdeğer mi yoksa daha düşük mü olacağının tespit edilmesi söz konusu değildir. Ayrıca, 3. maddenin kabul eden Devlette nüfusun geri kalanına sağlanmayan özel bir muamele görme hakkı sunduğu çıkarımında bulunmak da mümkün değildir (*agy.*, § 189).
- İlgili üçüncü ülkenin Sözleşmeye Taraf olması belirleyici değildir (*agy.*, § 193).
- *Savran / Danimarka* [BD], 2021, §§ 133-136 davasında Mahkeme, *Paposhvili* kararının Sözleşme'nin 3. maddesinin amaçları bakımından ilgili olan tüm hususları dikkate alan kapsamlı bir standart sunduğunu teyit etmiştir. Ayrıca, sınır dışı edilecek yabancının koşullarının 3. madde kapsamına girip girmediğini tespit etmek için *Paposhvili* eşik testinin sistematik olarak uygulanması gerektiğini de açıklığa kavuşturmuştur (sunulması gereken kanıtlara atıfla birlikte, *Paposhvili / Belçika* [BD], 2016, § 183). Ancak bu yüksek eşik aşıldıktan ve dolayısıyla 3. madde uygulanabilir hale geldikten sonra, iade eden Devletin *Paposhvili* kararında belirtildiği üzere, söz konusu hüküm kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirip getirmediği değerlendirilebilir. Mahkeme ayrıca, ağır hasta yabancıların sınır dışı edilmesini içeren davalarda Devletin yükümlülüklerinin usuli niteliğine vurgu yapmıştır.
- *Savran / Danimarka* [BD], 2021, §§ 137-139 davasında Büyük Daire, *Paposhvili* testinin akıl hastası yabancıların sınır dışı edilmesi bağlamında da geçerli olduğunu açıklığa kavuşturmuştur. Nitekim, "ağır hasta bir bireyden" bahsederken söz konusu standart belirli bir hastalık kategorisiyle sınırlı değildir ve ilgili hastanın durumunun bir bütün olarak ele alındığında *Paposhvili* kriterlerinin kapsamına girmesi durumunda akıl hastalıkları da dahil olmak üzere herhangi bir kategoriyi kapsayabilir. İlgili hastanın durumu, testin tüm unsurları bir arada ele alınarak ve bir bütün olarak değerlendirilmelidir. Bu tür davalarda eşik yüksek tutulmalıdır (*agy.*, § 147).
- Ciddi bir hastalıktan muzdarip bir kişinin uygun tıbbi tedavinin mevcut olup olmadığına ilişkin şüphelere rağmen menşe ülkesine sınır dışı edilmesinin teklif edilmesi de 8. maddeyi ihlal edebilir (*Paposhvili / Belçika* [BD], 2016, §§ 221-226).

Sınır dışı edilme durumunda intihar riski:

- Sınır dışı edilmesine karar verilen bir kişinin intihar etmekle tehdit etmesi, bu tehdidin gerçekleşmesini önlemek için somut tedbirler alınması halinde Devletin öngörülen tedbiri uygulamaktan kaçınmasını gerektirmez (*Dragan ve Diğerleri / Almanya* (k.k.), 2004; *Ovdienko / Finlandiya* (k.k.), 2005; *Karim / İsveç* (k.k.), 2006; *Al-Zawatia / İsveç* (k.k.), 2010, § 57).
- Aynı sonuçlar, daha önce intihar girişiminde bulunmuş olan başvuranlar için de geçerlidir (*Goncharova ve Alekseytsev / İsveç* (k.k.), 2007; *A.A. / İsveç* (k.k.), 2008, § 71).

Sağlık durumu nedeniyle oturma izni verilmemesi:

- Bir oturma izni başvurusunun, başvuranın sağlık durumu ve savunmasız bir grubun önceden belirlenmiş bir şekilde kamu sağlığına tehdit olarak sınıflandırılmasına dayalı olarak belirlenmesi ve ilgili tüm olguların bireyselleştirilmiş bir adli değerlendirmeye tabi tutulmadan değerlendirilmesi ayrımcıdır ve 8. madde ile birlikte ele alındığında Sözleşme'nin 14. maddesini ihlal etmektedir (*Kiyutin / Rusya*, 2011, § 74; *Novruk ve Diğerleri / Rusya*, 2016, §§ 108 ve 111-112).
- HIV/AIDS ile yaşayan kişiler, önyargı ve damgalama geçmişi olan savunmasız bir gruptur ve Devletin takdir marjı, bu gruba yönelik farklı muamele noktasında ayrımcılık gösteren tedbirleri tercih ederken daha dardır (*Kiyutin / Rusya*, 2011, § 64; *Novruk ve Diğerleri / Rusya*, 2016, § 100).
- Özellikle savunmasız bir grup olan HIV pozitif yabancıların ülkeye girişleri, ülkede kalmaları ve ikamet etmelerine yönelik mevcut kısıtlamaların kaldırılmasına yönelik Avrupa'da ve uluslararası alanda var olan büyük mutabakat ışığında, davalı Devletin bu kişilere farklı muamele gösterilmesine ilişkin zorlayıcı sebepler veya objektif bir gerekçe ortaya koyması gerekmektedir (*Kiyutin / Rusya*, 2011, § 65; *Novruk ve Diğerleri / Rusya*, 2016, §§ 101 ve 111).
- Seyahat kısıtlamaları, kolera, sarıhumma, SARS ve H5N1 gibi gündelik temas veya havadaki partiküller yoluyla bulaşabilen ve kuluçka süresi kısa olan yüksek derecede bulaşıcı hastalıklara karşı halk sağlığının korunmasında etkili olmaktadır. Ancak, HIV pozitif yabancıların HIV bulaşmasını önlemek amacıyla ülkeye girişlerinin ve/veya ikamet etmelerinin engellenmesi, bu kişilerin belirli güvenli olmayan davranışlarda bulunacakları ve vatandaşın da kendini korumada başarısız olacağı varsayımına dayanmaktadır. Bu, olgulara dayanmayan ve bireysel durumların dikkate alınmadığı bir genelleme teşkil etmektedir (*Kiyutin / Rusya*, 2011, § 68; *Novruk ve Diğerleri / Rusya*, 2016, § 105).
- HIV ve diğer bulaşıcı hastalıkların bulunmadığını teyit eden bir sağlık raporu ibraz etmediği için uzun süreli bir göçmenin oturma izninin yenilenmesinin resmi usul gerekçeleriyle reddedilmesi de 8. maddeyi ihlal edebilir (*Khachatryan ve Konovalova / Rusya*, 2021, §§ 27-30).

Savunmasız bireylerin tutulması:

- Savunmasız göçmenler, madde 5 § 1 kapsamında savunmasız oldukları durumlarının değerlendirilmesine yönelik erişime sahip olmalı ve ilgili prosedürler hakkında bilgilendirilmelidir (*Abdi Mahamud / Malta*, 2016, §§ 134-135).
- Savunmasız göçmenlerin tutulması, tutulma ile izlenen amaca daha az zorlayıcı başka tedbirlerle ulaşılabiliyorsa, ulusal makamların münferit vakanın özel koşulları çerçevesinde tutulma alternatiflerini değerlendirmesini gerektiren Sözleşme'nin 5 § 1 (f) maddesiyle uyumlu olmayacaktır (refakatsiz yabancı çocuğa ilişkin olarak *Rahimi / Yunanistan*, 2011, § 109; HIV enfeksiyonunun ileri evreye ulaştığı bir göçmene ilişkin olarak *Yoh-Ekale Mwanje / Belçika*, 2011, § 124).
- Savunmasızlık değerlendirmesinin yürütülmesinde aktif adımların atılmaması ve gecikmeler, yetkililerin iyi niyetine ilişkin ciddi şüpheler uyandıran bir faktör olabilir (*Abdi Mahamud / Malta*, 2016, §§ 130 ve 134).
- Özellikle tutulma koşullarına, süresine, kişinin özel olarak savunmasız olduğu durumlara ve tutulmanın kişi üzerindeki etkisine dikkat edildiğinde özel sağlık ihtiyaçları olan savunmasız kişilerin göçmen olarak tutulması 3. madde kapsamında sorunlara yol açabilir (*Yoh-Ekale Mwanje / Belçika*, 2011, §§ 91-99; *Mahmundi ve Diğerleri / Yunanistan*, 2012, §§ 64-74; *Aden Ahmed / Malta*, 2013, §§ 91-100; *Abdi Mahamud / Malta*, 2016, § 89).
- Göçmen çocukların tutulması, refakatsiz olsun ya da olmasın, çocukların son derece savunmasız olmaları ve özel ihtiyaçlara sahip olmaları nedeniyle özel sorunlar ortaya çıkarmaktadır (*S.F. ve Diğerleri / Bulgaristan*, 2017, § 79). Çocukların aşırı derecede savunmasız oluşu çok önemli bir husustur ve bu, yasa dışı göçmen statüsüne üstün

gelmektedir (*Mubilanzila Mayeke ve Kaniki Mitunga / Belçika*, 2006, § 55; *Muskhadzhiyeva ve Diğerleri / Belçika*, 2010, § 56).

- Çocukların özellikle yaşları ve bağımlı durumda olmalarının yanı sıra sığınmacı statüleriyle de ilgili özel ihtiyaçları vardır. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, Devletleri mülteci statüsü elde etmek isteyen bir çocuğun, ister tek başına isterse ebeveynleri ile birlikte olsun, koruma ve insani yardımdan yararlanmasını sağlamak için uygun tedbirleri almaya teşvik etmektedir (*Abdullahi Elmi ve Aweys Abubakar / Malta*, 2016, § 103).
- Sınır dışı edilmek üzere tutulan bir kişinin, herhangi bir değerlendirme yapılmaksızın, sağlığı için risk oluşturabilecek diğer kişilerle birlikte birkaç hafta boyunca tutulmasına yönelik tedbir, temel sağlık gerekliliklerine uygun olarak değerlendirilemez (*Feilazoo / Malta*, 2021, § 92).

Çocuklar dahil olmak üzere sığınmacılar için kabul koşulları:

- Sığınma talebinde bulunan çocukların kabul koşulları, bu koşulların "onlar için ... özellikle travmatik sonuçları olan bir stres ve endişe durumu yaratmamasını" sağlamak için yaşlarına göre uyarlanmalıdır (*Tarakhel / İsviçre* [BD], 2014, § 119).

Kayda değer örnekler

Ağır hastaların sınır dışı edilmesi

- *N. / Birleşik Krallık* [BD], 2008: Kritik düzeyde olmayan HIV hastasının uygun sağlık hizmetlerine erişiminin olup olmayacağının net olmadığı Uganda'ya sınır dışı edilmesine ilişkindir. (§§ 46-51; Sözleşme'nin 3 maddesi ihlal edilmemiştir);
- *Paposhvili / Belçika* [BD], 2016: Kronik lenfositik lösemi gibi hayati tehlike arz eden bir hastalığa yakalanan bir kişinin, uygun tıbbi tedavinin bulunup bulunmadığına ilişkin şüphelere rağmen Gürcistan'a sınır dışı edilmesi önerisi ile ilgilidir. : Başvuranın sağlık durumuna ve Gürcistan'da uygun tedavinin varlığına ilişkin bilgiler ışığında, başvuranın karşı karşıya olduğu riske ilişkin ulusal makamlar tarafından herhangi bir değerlendirme yapılmaması nedeniyle söz konusu makamların elindeki bilgiler, başvuranın sınır dışı edilmesinin 3. maddeye aykırı muameleye maruz kalma konusunda gerçek ve somut bir risk taşımayacağı sonucuna varmak için yetersizdir (§§ 194-206; Sözleşme'nin 3 maddesi ihlal edilmiştir);
- *Savran / Danimarka* [GC], 2021: Şizofreni tanısı koyulan bireyin menşe ülkesi olan Türkiye'ye sınır dışı edilmesine ilişkindir. Psikotik semptomlarının kötüleşmesinin "saldırgan davranışlara" ve "başkalarına karşı suç işleme riskinin önemli ölçüde artmasına" yol açması muhtemel olmakla birlikte, bu etkilerin başvuranın kendisi için "yoğun acıya yol açtığı" söylenemez. Özellikle, başvuranın kendine zarar vermesine yönelik bir risk gözlemlenmemiştir (§§ 140-148; Sözleşme'nin 3 maddesi ihlal edilmemiştir);
- *D. / Birleşik Krallık*, 1997: AIDS'ten ölmek üzere olan bir yabancının kalacak yere, bir aileye, manevi veya finansal desteğe sahip olmadığı ve yeterli tıbbi tedaviye erişiminin bulunmadığı menşe ülkesine (Saint Kitts) gönderilmesi önerisiyle ilgilidir. (§§ 46-54; Sözleşme'nin 3 maddesi ihlal edilmiştir).

Sınır dışı edilme durumunda intihar riski:

- *Dragan ve Diğerleri / Almanya* (k.k.), 2004; *Al-Zawatia / İsveç*, 2010: Sağlık durumları endişe verici olan ve intihar edeceklerine dair inandırıcı tehditlerde bulunan yabancıların sınır dışı edilmesi kararıyla ilgilidir. (*agy.*, §§ 57-58; kabul edilemez ilan edilmiştir).

Sağlık durumu nedeniyle oturma izni verilmemesi:

- *Kiyutin / Rusya*, 2011: HIV tanısı olan yabancının oturma izni başvurusunda farklı muamele

görmesine ilişkindir. Başvuran özellikle savunmasız bir gruba mensuptu, ayrı tutulmasının makul ve objektif bir gerekçesinin bulunmadığı görülmekteydi ve dava konusu mevzuat hükümleri bireyselleştirilmiş bir değerlendirmeye yer vermemekteydi (§§ 67-74; Sözleşme'nin 8. maddesiyle bağlantılı olarak 14. maddesi ihlal edilmiştir).

Savunmasız kişilerin tutulması:

- *Muskhadzhiyeva ve Diğerleri / Belçika*, 2010: Sağlık sorunları olan dört küçük çocuğun (yedi ay ile yedi yaş arası), annelerinin refakatinde, sınır dışı edilmek üzere bir aydan uzun bir süre kapalı bir transit yolcu merkezinde tutulma koşullarıyla ilgilidir (§§ 55-63; Sözleşme'nin 3 maddesi ihlal edilmiştir);
- *Yoh-Ekale Mwanje / Belçika*, 2011: Yetkililerin HIV enfeksiyonunun ileri seviyeye ulaştığı kişinin sağlığını korumak ve durumunun kötüleşmesini önlemek için kendilerinden makul olarak beklenebilecek tüm tedbirleri daha erken bir aşamada almamalarına (§§ 91-99; Sözleşme'nin 3 maddesi ihlal edilmiştir) ve tutulma ile sınır dışı edilmesini sağlama amacı arasında bağlantı bulunmamasına ilişkindir (§§ 121-125; Sözleşme'nin 5 § 1 (f) maddesi ihlal edilmiştir);
- *Kanagaratnam ve Diğerleri / Belçika*, 2011: Yetkililerin çocukların gelişimlerinde meydana gelebilecek risklerin tamamından haberdar olarak kapalı bir merkezde annelerinin refakatinde tutulan yabancı çocukları endişe ve aşağılık hissine maruz bırakmasına ilişkin olarak (§ 68; Sözleşme'nin 3 maddesi ihlal edilmiştir) ve bu çocukların çocuk olmalarından dolayı içinde bulundukları aşırı savunmasız duruma uygun olmayan koşullarda yetişkin yasa dışı yabancılar için tasarlanan kapalı merkezlere yerleştirilmesine ilişkindir (§§ 87-88; Sözleşme'nin 5 § 1 maddesi ihlal edilmiştir);
- *Popov / Fransa*, 2012: Refakatçi çocukların on beş gün boyunca yetişkinlerin ve polisin yoğun olarak bulunduğu bir ortamda, onları meşgul edecek hiçbir faaliyet olmaksızın, ebeveynlerinin yaşadığı sıkıntıyla birlikte, yaşlarına açıkça uygun olmayan bir şekilde tutulma koşullarına ilişkindir (§§ 102-103; Sözleşme'nin 3 maddesi ihlal edilmiştir);
- *Mahmundi ve Diğerleri / Yunanistan*, 2012: Sınır dışı edilmeyi bekleyen 8 aylık hamile kadının on üç gün süren kötü tutulma koşullarına ilişkindir (§§ 64-74; Sözleşme'nin 3 maddesi ihlal edilmiştir);
- *Aden Ahmed / Malta*, 2013: Sağlık durumu hassas olan bir yabancının on dört buçuk ay süren kötü tutulma koşullarına ilişkindir k (§§ 91-100; Sözleşme'nin 3 maddesi ihlal edilmiştir);
- *Abdi Mahamud / Malta*, 2016: Sağlığı nedeniyle hassas bir konumda bulunan bir yabancının kötü tutulma koşullarına (§§ 89-90; Sözleşme'nin 3 maddesi ihlal edilmiştir) ve savunmasızlık değerlendirmesindeki gecikmelerin bir sonucu olarak bu koşullarda birkaç ay tutulmasına ilişkindir (§§ 134-135; Sözleşme'nin 5 § 1 maddesi ihlal edilmiştir);
- *A.B. ve Diğerleri / Fransa*, 2016: Özellikle küçük çocuklar için zorlu olan tutulmanın doğasında var olan kısıtlamaların, merkezin organizasyon koşullarıyla birlikte, başvuranın (refakatli) çocuğunda beklendiği üzere endişe yaratmasına ilişkindir. Dört yaşındaki bir çocuğun on sekiz gün boyunca bu koşullarda gözaltında tutulmasıyla ilgili olarak izin verilen kısa süre aşılmıştır (§§ 113-115; Sözleşme'nin 3 maddesi ihlal edilmiştir);
- *S.F. ve Diğerleri / Bulgaristan*, 2017: Refakatli çocukların otuz iki ila kırk bir saat boyunca tutuldukları çok kötü koşullara, bu koşulların onları hem fiziksel hem de psikolojik olarak önemli ölçüde etkilemesine ve bir buçuk yaşındaki en küçük başvuran üzerinde özellikle kötü etkileri olmasına ilişkindir (§§ 84-93; Sözleşme'nin 3 maddesi ihlal edilmiştir);
- *H.A. ve Diğerleri / Yunanistan*, 2019: refakatsiz çocukların çeşitli polis karakollarında tutulmasının bu çocukların kendilerini dış dünyadan izole edilmiş hissetmelerine neden olabileceğine ve bunun da fiziksel ve ruhsal sağlıkları açısından olumsuz sonuçlar doğurabileceğine ilişkindir (§ 168; Sözleşme'nin 3 maddesi ihlal edilmiştir);
- *Moustahi / Fransa*, 2020: Üç ve beş yaşlarındaki refakatsiz çocukların aynı anda yakalanan

yetişkinlerle aynı tutulma koşullarında, bir polis karakolu binasındaki kısa süreli tutulma yerinde, aile üyelerinin herhangi biri olmadan ve onlarla ilgilenecek bir yetişkin olmadan tutulmalarına ilişkindir (§§ 66-67; Sözleşme'nin 3 maddesi ihlal edilmiştir);

- *R.R. ve Diğerleri / Macaristan*, 2021: Yaklaşık dört ay süren uzun süreli tutulma göz önünde bulundurulduğunda, yeterli gıda alamayan tekrar başvuran sığınmacılar, savunmasız hamile bir kadın ve çocuklar için transit bölgedeki yaşam koşullarının ağırlık eşiğini aştığına ilişkindir (§§ 58-65; Sözleşme'nin 3 maddesi ihlal edilmiştir);
- *Feilazoo / Malta*, 2021: Başvuranın Covid-19 karantinası sırasında gereksiz yere yeni gelenlerin yanına yerleştirilerek sağlık riskine maruz bırakılmasına ilişkindir (§ 92; Sözleşme'nin 3 maddesi ihlal edilmiştir);
- *Nikoghosyan ve Diğerleri / Polonya*, 2022: Yetişkin ve çocuk sığınmacılardan oluşan bir ailenin özel durum ve ihtiyaçlarına ilişkin kapsamlı ve bireyselleştirilmiş bir değerlendirme yapılmaksızın otomatik olarak altı ay boyunca tutulmasına ilişkindir. Reşit olmayanların da tutuluyor olması, yetkililerin daha hızlı ve özenli davranmasını gerektirmiştir (§§ 66-89; Sözleşme'nin 5 § 1 (f) maddesi ihlal edilmiştir);
- *N.B. ve Diğerleri / Fransa*, 2022: Sekiz yaşındaki bir yabancı çocuğun, ebeveynleri eşliğinde, uygun olmayan bir merkezde on dört gün boyunca idari gözetim altında tutulmasına ilişkindir(§§ 47-53; Sözleşme'nin 3 maddesi ihlal edilmiştir);
- *H.M. ve Diğerleri / Macaristan*, 2022: Savunmasız hamile bir kadın ve çocuklarının dört aydan fazla süren yaşam koşullarının ağırlık eşiğini aştığına ilişkindir (§§ 17-19; Sözleşme'nin 3 maddesi ihlal edilmiştir);
- *Darboe ve Camara / İtalya*, 2022: Bir çocuğun dört aydan uzun bir süre boyunca yetersiz koşullarda yetişkin kabul merkezine yerleştirilmesi ve 8. maddeye aykırı olarak asgari usuli güvencelere yer vermeyen yaş değerlendirmesi prosedürüne tabi tutulmasına ilişkindir (§§ 174-183; Sözleşme'nin 3 maddesi ihlal edilmiştir);
- *Hafeez / Birleşik Krallık* (k.k.), 2023: sağlık sorunları olan altmış yaşındaki bir adamın Amerika Birleşik Devletlerine iadesine yönelik dava kapsamında Covid-19 salgını nedeniyle yetersiz tutulma koşulları riskine ilişkindir (§ 68; kabul edilemez ilan edilmiştir).

Dublin transferlerinin ardından sağlık sorunları olan sığınmacılar için kabul koşulları:

- *A.S. / İsviçre*, 2015 (§§ 35-38); *A.M. / İsviçre* (k.k.), 2015 (§§ 20-21); *Ali ve Diğerleri / İsviçre ve İtalya* (k.k.), 2016 (§§ 36-37): tıbbi tedaviye ihtiyaç duyan ancak ağır hasta olmayanlar da dahil olmak üzere yetişkin sığınmacıların İsviçre'den İtalya'ya transfer edilmesine ilişkindir (Sözleşme'nin 3 maddesi ihlal edilmemiştir / kabul edilemez ilan edilmiştir);
- *A.T.H. / Hollanda* (k.k.), 2015: HIV pozitif, reşit olmayan bir çocuğa sahip, sığınmacı bekâr bir annenin Hollanda'dan İtalya'ya transferine ilişkindir (§§ 35-42; kabul edilemez ilan edilmiştir);
- *Ojei / Hollanda* (k.k.), 2017: Psikiyatrik tedavi gören sığınmacı bir yetişkinin Hollanda'dan Malta'ya nakledilmesine ilişkindir (§§ 33-44; kabul edilemez ilan edilmiştir).

Ruh sağlığı bozuk olan başvuranlar:

- *Tehrani ve Diğerleri / Türkiye*, 2010: İran'a sınır dışı edilmesi halinde olası ölüm veya kötü muamele riskine ilişkin iddiaların söz konusu olduğu bir davada başvuranın ruhsal durumuna yönelik şüphelere ilişkindir(§§ 53-57; başvurunun geri çekilmesi talebi reddedildi);
- *Azzaqui / Hollanda*, 2023: Akıl hastalığı olan uzun vadeli yerleşik bir göçmenin oturma izninin iptal edilmesi ve yıllarca bir klinikte tutulduktan sonra kaydettiği ilerlemeye rağmen, şiddet suçları nedeniyle on yıllık giriş yasağı uygulanmasına ilişkindir (§§ 42-63; Sözleşme'nin 8 maddesi ihlal edilmiştir).

Genel ilkelerin özeti

- Ağır hastaların sınır dışı edilmesine ilişkin genel ilkelerin bir özeti için bk. *Paposhvili / Belçika* [BD], 2016 (§§ 172-193); ve *Savran / Danimarka* [BD], 2021 (§§ 124-139).
- Sağlık durumu nedeniyle ikamet izni verilmemesine ilişkin genel ilkelerin bir özeti için bk. *Kiyutin / Rusya*, 2011 (§§ 64-74); ve *Novruk ve Diğerleri / Rusya*, 2016 (§§ 100-112).

Diğer atıflar

İçtihat rehberleri:

- 5. madde - Özgürlük ve Güvenlik Hakkı Rehberi
- 8. madde - Özel ve Aile Hayatına Saygı Hakkı Rehberi
- Göç rehberi

Diğer:

AİHM ve AB Temel Haklar Ajansı'nın (FRA) ortak yayınları:

- Sığınma, sınırlar ve göç ile ilgili Avrupa hukuku el kitabı, 2020 baskısı

Uluslararası kaynaklar:

Birleşmiş Milletler

- Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 22. maddesi (1989)

Avrupa Konseyi

- Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Sığınmacılara İlişkin Tutulma Tedbirlerine Dair 16 Nisan 2003 tarihli ve (Rec(2003)5) sayılı Tavsiye Kararı'nın 11. maddesi
- Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin Avrupa'da sığınmacıların ve düzensiz göçmenlerin tutulmasına ilişkin 28 Ocak 2010 tarihli ve 1707 sayılı İlke Kararı'nın (2010) 4 ve 9.2.7. maddeleri
- Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Düzensiz Statüdeki Belgesiz Göçmen Çocuklar: Gerçek Bir Endişe Nedeni isimli 7 Ekim 2011 tarihli ve 1985 sayılı Tavsiye Kararı'nın (2011) 9.2., 10.1.2. ve 12. maddesi

Avrupa Birliği

- Üçüncü ülke vatandaşlarının veya vatansız kişilerin mülteci veya başka bir şekilde uluslararası korumaya ihtiyacı olan kişiler olarak nitelendirilmesi ve bunların statüsüne ilişkin asgari standartlar ve bu statüyle sağlanan korumanın içeriğine ilişkin 29 Nisan 2004 tarihli ve 2004/83/EC sayılı Konsey Direktifinin 29. maddesi
- Uluslararası koruma başvuru sahiplerinin kabulüne ilişkin standartları belirleyen 26 Haziran 2013 tarihli ve 2013/33/EU sayılı Direktifin 5, 11.1., 13, 17.2. ile 17.4., 19, 20.5. ve 23.4. maddeleri (değiştirilmiş).

ANA İÇTİHAT ATIFLARI

Emsal karar(lar):

- *N. / Birleşik Krallık* [BD], no. 26565/05, AİHM 2008 (Sözleşme'nin 3. maddesi ihlal edilmemiştir);
- *Kiyutin / Rusya*, no. 2700/10, AİHM 2011 (Sözleşme'nin 8. maddesiyle bağlantılı olarak 14. maddesi ihlal edilmiştir);
- *Tarakhel / İsviçre* [BD], no. 29217/12, AİHM 2014 (alıntılar) (Sözleşme'nin 3. maddesi ihlal edilmiştir);
- *Novruk ve Diğerleri / Rusya*, no. 31039/11 ve 4 diğerleri, 15 Mart 2016 (Sözleşme'nin 8. maddesiyle bağlantılı olarak 14. maddesi ihlal edilmiştir);
- *Paposhvili / Belçika* [BD], no. 41738/10, AİHM 2016 (Sözleşme'nin 3. maddesi ihlal edilmiştir; Sözleşme'nin 8. maddesi ihlal edilmiştir);
- *Savran / Danimarka* [BD], no. 57467/15, 7 Aralık 2021 (Sözleşme'nin 3. maddesi ihlal edilmemiştir; Sözleşme'nin 8. maddesi ihlal edilmiştir).

Diğer davalar:

- *D. / Birleşik Krallık* [BD], no. 30240/96, Derlemeler 1997-III (Sözleşme'nin 3. maddesi ihlal edilmiştir);
- *Dragan ve Diğerleri / Almanya* (k.k.), no. 33743/03, 7 Ekim 2004 (Madde 3: kabul edilemez – açıkça dayanaktan yoksun);
- *Ovdienko / Finlandiya* (k.k.), no. 1383/04, 31 Mayıs 2005 (Madde 3: kabul edilemez – açıkça dayanaktan yoksun);
- *Karim / İsveç* (k.k.), no. 24171/05, 4 Temmuz 2006 (Madde 3: kabul edilemez – açıkça dayanaktan yoksun);
- *Mubilanzila Mayeke ve Kaniki Mitunga / Belçika*, no. 13178/03, AİHM 2006-XI (Sözleşme'nin 3. maddesi ihlal edilmiştir);
- *Goncharova ve Alekseytsev / İsveç* (k.k.), no. 31246/06, 3 Mayıs 2007 (Madde 3: kabul edilemez – açıkça dayanaktan yoksun);
- *A.A. / İsveç* (k.k.), no. 8594/04, 2 Eylül 2008 (Madde 2; madde 3: kabul edilemez – açıkça dayanaktan yoksun);
- *Muskhadzhiyeva ve Diğerleri / Belçika*, no. 41442/07, 19 Ocak 2010 (Sözleşme'nin 3. maddesi ihlal edilmiştir);
- *Tehrani ve Diğerleri / Türkiye*, no. 32940/08, 41626/08 ve 43616/08, 13 Nisan 2010 (başvurunun geri çekilmesi talebi reddedildi);
- *Al-Zawatia / İsveç* (k.k.), no. 50068/08, 22 Haziran 2010 (Madde 3: kabul edilemez – açıkça dayanaktan yoksun);
- *Rahimi / Yunanistan*, no. 8687/08, 5 Nisan 2011 (Sözleşme'nin 5 § 1 (f) maddesi ihlal edilmiştir);
- *Kanagaratnam ve Diğerleri / Belçika*, no. 15297/09, 13 Aralık 2011 (Sözleşme'nin 3. maddesi ihlal edilmiştir; Sözleşme'nin 5 § 1 (f) maddesi ihlal edilmiştir);
- *Yoh-Ekale Mwanje / Belçika*, no. 10486/10, 20 Aralık 2011 (Sözleşme'nin 3. maddesi ihlal edilmiştir; Sözleşme'nin 5 § 1 (f) maddesi ihlal edilmiştir);
- *Popov / Fransa*, no. 39472/07 ve 39474/07, 19 Ocak 2012 (Sözleşme'nin 3. maddesi ihlal edilmiştir);
- *Mahmundi ve Diğerleri / Yunanistan*, no. 14902/10, 31 Temmuz 2012 (Sözleşme'nin 3. maddesi ihlal edilmiştir);
- *Aden Ahmed / Malta*, no. 55352/12, 23 Temmuz 2013 (Sözleşme'nin 3. maddesi ihlal edilmiştir);
- *A.S. / İsviçre*, no. 39350/13, 30 Haziran 2015 (Sözleşme'nin 3. maddesi ihlal edilmemiştir);
- *A.M. / İsviçre* (k.k.), no. 37466/13, 3 Kasım 2015 (Madde 3: kabul edilemez – açıkça dayanaktan yoksun);

- *A.T.H. / Hollanda* (k.k.), no. 54000/11, 17 Kasım 2015 (Madde 3: kabul edilemez – açıkça dayanaktan yoksun);
- *Abdi Mahamud / Malta*, no. 56796/13, 3 Mayıs 2016 (Sözleşme'nin 3. maddesi ihlal edilmiştir; başvuranın tutulmasının ilk kısmına ilişkin olarak Sözleşme'nin 5 § 1 (f) maddesi ihlal edilmiştir; başvuranın tutulmasının ikinci kısmına ilişkin olarak Sözleşme'nin 5 § 1 (f) maddesi ihlal edilmiştir);
- *A.B. ve Diğerleri / Fransa*, no. 11593/12, 12 Temmuz 2016 (Sözleşme'nin 3. maddesi ihlal edilmiştir);
- *Ali ve Diğerleri / İsviçre ve İtalya* (k.k.), no. 30474/14, 4 Ekim 2016 (Madde 3: kabul edilemez – açıkça dayanaktan yoksun);
- *Abdullahi Elmi ve Aweys Abubakar / Malta*, no. 25794/13 ve 28151/13, 22 Kasım 2016 (Sözleşme'nin 3. maddesi ihlal edilmiştir);
- *Ojei / Hollanda* (k.k.), no. 64724/10, 14 Mart 2017 (Madde 3: kabul edilemez – açıkça dayanaktan yoksun);
- *S.F. ve Diğerleri / Bulgaristan*, no. 8138/16, 7 Aralık 2017 (Sözleşme'nin 3. maddesi ihlal edilmiştir);
- *H.A. ve Diğerleri / Yunanistan*, no. 19951/16, 28 Şubat 2019 (Sözleşme'nin 3. maddesi ihlal edilmiştir);
- *Moustahi / Fransa*, no. 9347/14, 25 Haziran 2020 (Sözleşme'nin 3. maddesi ihlal edilmiştir);
- *R.R. ve Diğerleri / Macaristan*, no. 36037/17, 2 Mart 2021 (Sözleşme'nin 3. maddesi ihlal edilmiştir);
- *Feilazoo / Malta*, no. 6865/19, 11 Mart 2021 (Sözleşme'nin 3. maddesi ihlal edilmiştir);
- *Khachatryan ve Konovalova / Rusya*, no. 28895/14, 13 Temmuz 2021 (Sözleşme'nin 8. maddesi ihlal edilmiştir);
- *Nikoghosyan ve Diğerleri / Polonya*, no. 14743/17, 3 Mart 2022 (Sözleşme'nin 5 § 1 (f) maddesi ihlal edilmiştir);
- *N.B. ve Diğerleri / Fransa*, no. 49775/20, 31 Mart 2022 (Sözleşme'nin 3. maddesi ihlal edilmiştir);
- *H.M. ve Diğerleri / Macaristan*, no. 38967/17, 2 Haziran 2022 (Sözleşme'nin 3. maddesi ihlal edilmiştir);
- *Darboe ve Camara / İtalya*, no. 5797/17, 21 Temmuz 2022 (Sözleşme'nin 3. maddesi ihlal edilmiştir);
- *Hafeez / Birleşik Krallık* (k.k.), no. 14198/20, 28 Mart 2023 (Madde 3: kabul edilemez – açıkça dayanaktan yoksun);
- *Azzaqui / Hollanda*, no. 8757/20, 30 Mayıs 2023 (Sözleşme'nin 8. maddesi ihlal edilmiştir).